

Het muurtje

Het muurtje veronderstelt dat mensen zich laten leiden door doelen en waarden, die enigszins hiërarchisch geordend zijn - men hecht aan sommige doelen en waarden meer dan aan andere. Het muurtje is een werkvorm die van studenten vraagt om, naar aanleiding van een bepaald probleem of thema, de eigen doelen of waarden (in zoverre relevant voor het probleem of thema, natuurlijk) op een rijtje te zetten, de rangorde ervan te bepalen en over die rangorde met anderen in gesprek te treden. Door het persoonlijke karakter van de werkvorm, de nadruk op de eigen positie van de student en de opdracht deze eigen positie nader te bepalen en toe te lichten, is het muurtje een werkvorm waarin met name reflectie en communicatie de boventoon voeren.

1. Werkwijze

1. In een groep krijgt iedere student een aantal (ca. 20) papieren 'bouwsteentjes' met uitspraken die betrekking hebben op doelen of waarden. (Deze kunnen door de student ook worden overgeschreven op bijvoorbeeld zelfklevende Post-it'sâ.) Sommige bouwsteentjes zijn blanco en kunnen door de student zelf worden ingevuld;
2. De studenten krijgen individueel de opdracht een 'muurtje' te bouwen, te beginnen met de bouwstenen waarop de belangrijkste doelen of waarden staan. Deze plakt men op een stuk papier. Op de onderste rij stenen (het fundament) plaatst men een volgende rij. Net zolang tot alle bouwstenen op zijn. Ontbrekende bouwstenen kan men toevoegen met behulp van de blanco bouwsteentjes. Onbruikbare of ongewenste stenen kan men in een aparte 'prullenbak' plakken;
3. In groepjes van twee tot vier studenten worden de muurtjes met elkaar vergeleken en (kritisch) besproken. De belangrijkste verschillen worden plenair geïnventariseerd en aan de orde gesteld.

2. Voorbeeld

In de lerarenopleiding van het Centrum voor onderwijs en leren (voorheen IVLOS) wordt het muurtje ondermeer gebruikt om het docentbeeld van aanstaande leraren in kaart te brengen en daarop te reflecteren. De bouwstenen bestaan uit kaartjes met uitspraken als "ik hou veel van mijn vak en hoop de leerlingen ook voor het vak te motiveren", "ik vind het leuk om opdrachten te maken die studenten aanspreken", "ik wil leerlingen graag begeleiden bij hun persoonlijkheidsontwikkeling" en "ik vind het belangrijk om aandacht te besteden aan de groepssfeer". Na de bespreking in groepjes worden de kaartjes plenair gecategoriseerd in vier clusters die relevant zijn voor de karakterisering van het eigen docentbeeld: (1) liefde voor het vak en leren reflecteren, (2) didactiek, organiseren, betekenisvol leren, (3) leerlingbegeleiding, individuele benadering, leren leven en (4) veilig groepsklimaat, samen werken en samen leven.

3. Opmerkingen

- Het muurtje is niet meer dan een vorm en kan eenvoudig worden ‘verbouwd’. In sommige situaties ligt bijvoorbeeld een ‘piramide’ van doelen en waarden meer voor de hand.
- De eerste stap van de werkwijze zou ook kunnen zijn om eerst plenair de belangrijkste doelen, normen en/of waarden te inventariseren en deze zo nodig door de docent te laten aanvullen. Daarna bouwen de studenten hun muurtjes met de gezamenlijk geformuleerde uitspraken.
- Het muurtje is in verband met academische vorming ook van belang voor de reflectie op *ethische* vragen en problemen. Deze kunnen enerzijds betrekking hebben op professioneel handelen en in dat verband kan het muurtje een nuttige werkvorm zijn voor de behandeling van vraagstukken rond *beroepsethiek*. Anderzijds kan reflectie op normen en waarden ook een rol spelen bij de bestudering van wetenschappelijke thema’s – zoals bijvoorbeeld ‘de bevolkingspolitiek in communistisch China’. Zodra de docent meent dat het van belang is om ten opzichte van de studiestof een eigen positie te bepalen, zou het muurtje een optie kunnen zijn.
- Ten slotte een lichtvoetiger variant van het muurtje. Om doelgericht te studeren, moeten studenten kennisnemen van de leerdoelen die in een cursus bereikt moeten worden. Maar niet minder belangrijk is dat ze zich persoonlijke leerdoelen stellen. Aan het begin van de cursus zou de student een eigen muurtje van leerdoelen kunnen bouwen. En aan het einde kan in een evaluatieronde worden bekeken of die doelen ook bereikt zijn.